

EVANGELIZÁCIÓ EURÓPÁBAN MA ÉS HOLNAP

Mondandóm a kérdésben egyszerű és ugyanakkor bonyolult is.

Egyszerű, hiszen csak be kell vezetnem az ezzel a témával kapcsolatos tapasztalatcserét, nem feladatom, hogy végleges mérleget állítsak fel, csak az európai evangelizáció jelenlegi helyzetének néhány jellegzetes vonására kell rámutatnom.

Bonyolult mégis, hiszen korunkban egyetlen „nagy faluvá” lesz a világ; nehéz dolog európai sajátosságokról beszélni, ha ugyanakkor éles körvonalakkal rajzolódik ki előttünk a sokféle partikularitás, helyi sajátosság minden országban. Hogyan beszéljünk Európa nevében, ha nem akarunk még jobban megmerevíteni bizonyos ellentéteket, hanem inkább gyorsítani szeretnénk bizonyos egymáshoz közeledő tendenciákat. Azt mindenesetre örömmel hangsúlyozhatom, hogy az európai püspökkari konferenciák a helyzetnek inkább pozitív mint negatív oldalát látják, inkább az emelkedést, mint a hanyatlást. „Virrasztunk, várva a hajnalt” — a jelek szerint inkább ezt mondják a püspökök, mintsem azt mondanák: „virrasztunk, várva az éjszakát”.

Hozzátehetném még VI. Pál pápa szavait, aki arra hív föl bennünket, hogy bátrak és leleményesek legyünk. A szinodusról szólva ezeket mondta: „Annak a társadalomnak, amelyben élünk, feltételei köteleznek bennünket arra, hogy újra átvizsgáljuk módszereinket és mindenütt megkeressük azokat az eszközöket, amelyekkel a modern emberhez eljuttathatjuk azt a keresztény üzenetet, amelyben feleletet találhat kérdéseire”.

Ki ez az ember? És ki ez a modern ember, ez az „európai” ember, akivel együtt élünk? Olyan ember ez, akire a „keresztény” vagy talán helyesebben „kereszténység utáni” Európában a szekularizáció nyomta rá bélyegét. Olyan ember, akire a két tömbre szakadt Európa nyomta rá bélyegét, olyan ember, akire a robbanásszerű mozgékonyság nyomta rá bélyegét ugyanebben az Európában.

1. *A szekularizáció bélyegét magán hordó ember.* Nincs Európán kívül még egy hely a világon, ahol a kereszténység oly mértékben lett a civilizáció megteremtője, hogy az egyház összetéveszthetővé vált ezzel a civilizációval, vagy még inkább Európa egyik megnyilvánulási formájává szűkült. Ugyanakkor Európa volt az első, amely kezdeményezte vagy ha úgy tetszik, elszenvedte a szekularizáció jelenségét, ami napjainkig odáig vezethetett, hogy manapság egy ember egész életét leélheti anélkül, hogy bármiféle vallásos cselekmény beleszólna vagy szerepet játszana sorsában.

Sok elemzés foglalkozik a szekularizációval, mint olyan társadalmi szövettel, amelyben ma az evangéliumot hirdetni kell, utalva a szekularizáció nagy lehetőségeire, figyelembe véve a hívők sokkal nagyobb szabadságát és felelősségét, de rámutatva kockázataira is, amennyiben teljes mértékben eláraszthatja az emberi lét kereteit anélkül, hogy kitekintést nyitna a vallásos távlatokra. De vajon levontuk-e ebből az összes következtetést a hit és a lelkipásztorkodás megújított formáinak érdekében? Magatartásunk nagyon gyakran makacsul ragaszkodik olyan feltételezésekhez, amelyekről a történeti valóság már régóta megszabadította magát. Az igazság az, s ez magyarázza a hálgatást és a lassúságot is, hogy a szekularizáció folyamata egy „keresztény” vagy helyesebben „kereszténység utáni” Európában játszódik le, tehát olyan területeken, amely sokfelé viseli még az evangélium kulturális vonásait: Kényes feladat a „hit” és „vallás” közötti nehéz vita kibogozása, és az itteni ember talán fogékonyabb még az olyan üzenet iránt, ami elveszítette frissességét és újdonságát. Az európai evangelizáció egy domesztikált kereszténység jegyében folyik, ahol a kifícámitott evangéliumi értékeknek gyakran nincs más szerepük, mint hogy értelmet és erőt adjanak olyan emberi csatákban, amelyek a „végső dolgok előtti” valóságokra irányulnak anélkül, hogy kapcsolódnának a „végső” valósághoz, Jézus Krisztushoz.

2. *A két tömbre osztott Európa bélyegét magán viselő ember.* Európa fele-fele részben két tömbre osztódott. Ez történelmi tény. Ez ember a tétje ennek a törésnek, amely két különböző típusú társadalmat állít szembe: az egyik Nyugaton a liberális ideológia, a másik Keleten a marxista ideológia ihletéből táplálkozik.

Az egyház nem mond ítéletet semmiféle rendszerről, hacsak nem annak alapján, hogy egy társadalom milyen mértékben képes az alapvető emberi jogok előmozdítására és biztosítására, így többek között a vallás szabad gyakorlásának jogára is, és pedig nemcsak jogszabályokban, hanem ténylegesen is, a szó teljes értelmében.

A vallásos ember számára Nyugaton éppen úgy, mint Keleten a gyakorlati anyagiasság talán még rombolóbb hatású lehet, mint az ideológiai materializmus. Amíg azonban Nyugaton a politikai és vallási érettség jeleként az egyház és az állam újrafogalmazza kapcsolatukat, hogy világosan kifejezésre juttassák sajátos feladatukat és annak végrehajtását is szabadon biztosítsák, anakronizmusnak tűnnék, ha Keleten az állam arra törekednék, hogy az egyházat olyan függőségben tartsa, ami akadályozza küldetését vagy éppen lehetetlenné teszi különböző akadályok felállításával, amelyek országonként mások és mások lehetnek. A Kelettel folytatott nehéz, de lojális és kitartó dialógusban az egyház nem kér semmiféle privilégiumot, csak egyszerűen megfelelő életet, ami elengedhetetlen mindenestül spirituális küldetésének gyakorlásához. A mai európai ember azonkívül a vallásos információk növekedését és a keleti és nyugati egyházak találkozásainak lehetőségét is óhajtja.

3. *A széthullott Európa bélyegét magán viselő ember.* Az Európában bekövetkezett belső változások széthulló csillaghoz hasonlóan robbantották szét azt a kultúrát, ami Dantétól Shakespeare-ig, Pascaltól Goetheig és Dosztojevszkijig egyesített bennünket; és az emberek egyre inkább olyan társadalmi rétegekbe zárkóznak, amelyek nem törődnek egymással, osztályokba, amelyek ütköznek, gondolkodásmódokba, amelyek nagyon nehezzé teszik a kapcsolatteremtést és főként a kölcsönös megértést. Ebben a szétszakadozott Európában olyan ember él, aki egyre inkább az évszakoknak megfelelően vándorló pásztorokhoz hasonlít. Eleget mondó, ha itt csak arra a háromféle mozgékonyaságra utalunk, ami áttöri az összes határokat.

a) *Hivatásszerű mozgékonyaság.* Tizenegy millió dolgozó vándorol Délről (a szegény országokból) Északra (az iparosodott államokba) Európában. Nagy számban vannak technikusok és kutatók, akik az egész világon szerteágazó vállalatok szolgálatában állnak.

b) *A turizmus mozgékonyasága.* Az áramlás iránya itt inkább fordított, Északról Délre irányul, mert az emberek úgy érzik, a nyári pihenőhöz elengedhetetlen a hűsleges napfény. A turizmus térbelileg és időbelileg is folyamatos ténnyé válik. Negyvenmillióra becsülhetjük azoknak a számát, akik ebben az évben külföldre mentek, egy másik európai államot látogattak meg.

c) *A kulturális mozgékonyaság.* Ennek a legváltozatosabb formái lehetnek: diákcseré, kongresszusok, fesztiválok, vásárok, sportversenyek, testvérvárosi kapcsolatok létesítése stb. A nemzetközi rádió- és televízió adások megsokszorozódnak. Senki sem állíthatja meg többé az eszméknek, képeknek és hangoknak ezt a keveredését.

Az európai ember nemcsak mozog; mozgás közben mélységesen át is alakul. Az evangélium olyan hirdetése, amely nem veszi figyelembe mindenekelőtt a kultúráknak ezt a robbanását és az emberek új nomadizálását, azt kockáztatja, hogy légüres térben hangzik el.

Két alapvető meggyőződés

Mielőtt az evangelizáció helyzetével és a vele kapcsolatos tapasztalatokkal foglalkoznánk, mindenekelőtt két alapvető meggyőződés elfogadásának szükséges voltát emelném ki: 1. A mai embernek égető szüksége van Isten szavára, 2. az evangelizáció parancsoló kötelessége az egyháznak.

Sokan osztják a véleményt, hogy e két alapvető meggyőződés újjáéledése elengedhetetlen. Az ateizmus nem megdöbbentő felfedezés többé: sokkal inkább a hit válik szokatlanná. Már maga a hitetlenség vagy hitehagyás szó is alkalmatlannak tűnik, negatív jellege egy elmúlt kor jellemzője volt. A hitetlenség elveszítette provokatív felhangját és ma már-már megszokjuk és belenyugszunk a csöndbe. Úgy látni, hogy valóban léteznek nem-hívők, manapság kegyelemnek számít.

1. *A mai embernek égető szüksége van Isten szavára.* Abban az Európában, amelyben hangadók „a gyanakvás mesterei”, elérve azt, hogy már önmagunkban is kételkedünk, szükségünk van rá, hogy visszaszerezzük biztonságunkat. Amikor a szekularizált kultúra levegője egyre fullasztóbb, és a csalódott, magukat rászédettnek érző emberek, főleg fiatalok, minden módon ki akarnak kerülni belőle, különös lenne, ha az egyház késlekednék a megfelelő lelkipásztorkodás alkalmazásával.

A mai ember, akit az „ésszerűség előretörése és az érzelmek háttérbe szorítása” jellemez (P. Ricoeur), ilyen vagy olyan módon, de a „teljesen mást” keresi. Az olyan egyház, amely nem tud egyebet mondani, mint amit az ember önmagától is megtanulhat, hamarosan semmit sem tud mondani többé ennek az embernek.

2. *Az evangelizáció parancsoló kötelesség az egyház számára.* Amikor szórzálhasogató teológiai vagy taktikai megfontolások következményeképpen manapság nemcsak a szóhasználat, hanem az egyház tevékenységének végcéljával kapcsolatban is bizonyos tétovázást tapasztalunk, nem kell-e reszketnünk az olyan egyház jövője miatt, amely fölhagyott missziós küldetésével? Újra meg kell hallanunk annak ősi és nagyon egyszerű szavait, aki azzal a küldetéssel alapította az egyházat: „hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek”. Annál is inkább, mert jól tudjuk, hogy egyedül Isten az, aki megtérít, ő áll a misszió középpontjában és ő az, aki csupán azt kérte tőlünk, hogy szavait „hűséges közvetítőkként” hirdessük, alázattal és azzal a bátorsággal, amely engedelmeskedik parancsainak. Ezzel kapcsolatban több beszámoló sajnálkozik amiatt, hogy a szinodusi okmányban annyi szó esik az evangelizáció emberi föltételeiről és csak kevés hangsúlyt kap „az evangélium ereje” (Róm 1,16), ami mindenekelőtt a kegyelem műve.

A mindenestül krisztusi és mindenestül emberi egyházért

Több beszámoló erőteljesen hangsúlyozza: az egyháznak decentralizálódnia kell, hogy teljes egészében Krisztus felé és az emberek felé fordulhasson. Valóban úgy tűnik, hogy manapság maga az egyház, amely az evangélium hordozója, állítja a legtöbb akadályt az evangélium útjába. Szavahihetősége erősen megfogyatkozott, főleg azért, mert látszólag minden ereje kimerül abban, hogy belső ügyeit szabályozza. A nárcisztikus egyház képe (Kirchenkritische Selbstspiegelung) semmiképpen sem vonzó.

A különböző tanácskozások, lelkipásztori zsinatok, nemzeti szinodusok nyomán Európa-szerte az bizonyosodik be, hogy az egyháznak sürgős feladata újrafogalmaznia magát mind Krisztussal, mind az emberekkel való kapcsolatában, és újra pontosan és teljes egészében meghatároznia „célját és szándékát”. A beszámolóiban jelzett legfontosabb erőfeszítéseket három pólus körül lehetne csoportosítani; ezeket maga VI. Pál pápa terjesztette elő *Ecclesiam suam* kezdetű enciklikájában, amelynek tízéves évfordulóját ünnepeljük: — Az egyház, amely elmélyíti önmagáról való tudatát; az önmagát megújító egyház; és az egyház végül, amely dialógus keretében nyújtja önmagát a világnak.

Az utóbbi évek tapasztalata, hogy a sorrendet meg kell fordítani, hiszen a dialógus, a részvétel és az ütközés a világgal készíti az egyházat manapság arra, hogy elmélyítse önmagáról való tudatát és sajátos misszióját, és hogy szünet nélkül megújuljon.

1. *„Az egyház, amely a dialógusban adja magát a világnak.”* A zsinat arra készítette az egyházat, hogy mind nagyobb szolidaritást vállaljon az emberekkel és eikötelezettségeikkel: hirtelen fölriad egy nem létező országban, távol a mai ember életének folyásától. Tíz év alatt hosszú utat kellett megtennünk, hogy utolérjük az embereket ott, ahol valóban élnek és dolgoznak.

Eközben meg kell kérdeznünk önmagunktól, kinek-kinek a saját hazájában, vajon az egyház valóban jelen van-e minden ember és minden emberi csoport számára, ott van-e azok között, akiket számitáson kívül hagytak, a mindenfajta társadalom szélére szorultak között, valamint azok között, akik a jövő kulcsát tartják kezükben, akik városaink és falvaink ügyeit intézik. Nincs-e vajon ebben a mi öreg Európánkban is egy olyan „új világ”, amelyet még nem tudtunk fölfedezni?

Meg kell kérdeznünk önmagunkat: vajon az a vágyunk, hogy a többiekkel együtt éljünk, nem csupán ürügy-e arra, hogy az evangéliumi üzenetet piaci áruként elhelyezzük, vajon valóban meggyőződésünk-e, hogy az evangélium nem érthető meg másként, csakis az emberekkel való mindenkori közösség vállalásában, s hogy az emberek számára csak a saját történetük formáiban nyilatkozhat meg az Úr. Vajon abban az egyházban, amely minden kultúrát magába gyűjtött, a keresztények nehézségei gyakran nem inkább valamely civilizáció, semmint az evangélium nosztalgijából származnak, főként mert az egyházi élet régmúlt idők szimbólumává lett számukra? Elhamarkodottan ne a hit válóságáról beszéljünk, hanem inkább egy sor olyan bizonyosság összeomlásáról, amelynek elfogadását jogtalanul azonosították a hittel.

Több beszámoló jelzi, hogy egészséges pluralizmus szerez lassacskán polgárjogot a világban jelenlévő egyházban. De a küldetés ihlete határok közé szorítja a lehetséges döntések skáláját, persze nem valamiféle keresztény politika szempontjából, hanem az evangéliummal való minél nagyobb azonosulás nevében: ebben a szellemben kell megértenünk azoknak az európai keresztényeknek az elkötelezettségét, akik meghallják a harmadik és negyedik világ kiáltását.

2. „Az egyház, amely elmélyíti önmagáról való tudatát.” Ez az elmélyülés, a beszámolók tanúsága szerint, arról tanúskodik, hogy az egyház lelkiismeretesen törekszik arra, hogy Krisztus jelen legyen az emberek között. És ezzel talán el is érkeztünk a mai evangelizáció problémájának szívéhez. Többről van itt szó, mint a hithirdetés új nyelvének kutatásáról, vagy a szentségeknek, mint a hit jeleinek igazságáról. Túl a gyakorlati lelkipásztorkodáson, amelynek aggiornamentója még korántsem valósult meg, érezzük, hogy a leglényegesebb tennivaló még hátra van. Főként az ún. „szentségi gyakorlat”-tal szemben többé-kevésbé mindenütt tapasztalható elkedvetlenedést illetőleg. Abban a pillanatban, amikor a hit és élet közötti összefüggés egyre inkább megmerevedik, súlyos szakadék jelentkezik: az „evangelizáció és a szentségek” egymás mellé rendelése (sőt olykor szembekerülése). A szentségek csődjét tudomásul véve, az evangelizáció csődjét kockáztatjuk. A mai kulturális válságban sürgősen meg kell értenünk és meg kell érletnünk, miért szükségesek a szentségek az üdvösséghez, és hogy az egyház, a Krisztus által rábízott szavak és gesztusok révén, mi módon viszi bele az emberek történetébe Isten közbelépésének radikális újdonságát.

Ha az egyház az emberiségnek az a része, amely felismeri az üdvösséget Jézus Krisztusban, ehhez hozzá kell tenni, hogy azért éli és ünnepli szertartásokkal ezt az üdvösséget, hogy a többiek is felismerjék. Ebből a missziós távlatból nézve, reményt kelt a katechumenátusnak az a megújulása, amelyet több országból is jeleznek: annak jele ez, hogy az elöregedett egyház a modern agnoszticizmussal szembekerülve képes rá, hogy katechumenjei révén megújuljon. De vajon nincs-e még sok keresztény is katechumeni állapotban, és vajon nem kell-e nekik is valamilyen gyülekezeti helyet adni, olyan területeket, amelyek nem pótlékai a szentségeknek, de állomások az egyház életében való részvétel teljessége felé? Nehéz kérdés ez, de nem kerülhetjük meg.

Mi több, a megújulást a Szentlélek által, amely az imádság különféle formáiban úgy nyilatkozik meg, mint a bensőségesség, az önzetlenség és a kreativitás igénye, csakis egy szentségi egyház keretei között fogadhatjuk be és tuqatosíthatjuk magunkban, mert különben hamarosan ábránddá vagy csalódássá változhat.

A keresztény Európában a hit első jele a szentségek vétele volt. A szekularizált Európában ez a jel a keresztény egzisztencia: a szentségek csak akkor válhatnak jelentőssé a nem keresztény szemében, ha olyan élő közösség közvetítésével szerez róluk tudomást, amely tanúságot tesz a hitről. És az a tény, hogy a vallási pluralizmus versenyre készíti a keresztény hitet, még inkább megköveteli e hit tartalmának és tanúsításának igényességét. Nem annyira a szavak hiányoznak, amelyeket az embereknek mondani tudunk, mint inkább az olyan hitelt érdemlő emberek, akik az Igét hirdethetik. Ezért tulajdonítanak a feleletek akkora pontosságot: a plébániai közösségek megújulásának (de vajon mennyire terjed képességük, hogy missziós módra hassák át az emberi közösséget?), a kis közösségnek (de vajon mennyire terjed képességük, hogy megnyíljanak a különfeleség, az egyetemesség iránt?), a vallásos élet, főként a szemlélődés újrafelfedezésének az olyan közösségekben, amelyek képesek rá, hogy megmutassák, hogy ami lehetetlen az ember számára, az éppen az Isten lehetőségének területe.

3. „A magát megújító egyház.” A beszámolóok többségéből szeretném itt kiemelni a Zsinat utáni egyház csodálatos erőfeszítését létformájának megújulására. Egyre inkább megértjük, hogy a teljes egyház evangelizál; de még éppen csak hogy elkezdjük annak az útnak építését, amely a klerikális típusú egyházból egy olyan egyházzá vezet át, amelyben szervesen jut érvényre valamennyi keresztény közös felelőssége, és amelyben a papi hivatás teljes világossággal találja meg pótolhatatlan küldetését. Ez az új egyházi közösségünk formáinak mélyreható revízióját követeli meg; semmiféle kudarc nem téríthet el ettől bennünket, mert az egyház szerkezetében való megújulását nem tekinthetjük egyszerű igazgatási ügynek. Az egyház ily módon tanúsíthatja az evangélium átalakító hatalmát saját szerkezetén belül.

Igazában nem tudunk mást közölni, csak azt, amit mindnyájan közösen élünk meg: semmiféle egyébként valóságos különbség nem létezhet, csak az egység, a hivatás és küldetés hasonlósága alapján. Az evangélium „kollegiális” szolgálata soha nem jelentkezett olyan eleven követelményként, mint ma az egyházi élet valamennyi szintjén, apostoli törekvések megosztásával és szembesítésével. Remélnünk kell, hogy ez a szinodus kedvet csinál egyéb testvéri összejövetelekhez abban a szellemben, amelyet az 1969-es szinodus megerősített már, hogy szorosabbra fűzze a püspöki karoknak a pápához és egymáshoz fűződő kötelekeit.

A jobb evangelizálás érdekében megújuló egyház csak olyan egyház lehet, amely vállalja, hogy maga is evangelizálódjék. Napjainkban, Európában, az egyháznak alighanem mindenekelőtt a kiengesztelődésre kell törekednie. Krisztus imája „hogy egyek legyenek... hogy ezáltal higgyen a világ!” (Ján 17,21), sürgető követelmény az egyházon belül is. Mi, püspökök és papok tapasztalatból tudjuk, mennyire kimerítő a kiengesztelődés és az egység szolgálata, ha azt nem utasítják el azon a címen, hogy akadályozza az emberi erőfeszítéseket. Minden szó gyanakvásra és visszautasításra talál az egyik oldalon, vagy visszaélnék vele a másikon: nem értjük meg többé egymást, nem értjük meg többé az Isten szavát, amely pedig azért hangzott el, hogy sürgessen és megtérítsen, nem pedig azért, hogy megnyugtasson és igazat adjon nekünk.

A teológiai funkció a missziós egyházban

Ha igaz is, hogy a teológia nem forrása a térítésnek, mégis a teológiának sosem kellett oly szorosan követnie az evangelizálást, mint napjainkban. Mélyreható kérdésekbe ütközünk, amelyekkel túlságosan hosszú idő óta nem néztünk szembe, ugyanakkor a tömegkommunikációs eszközök hálózata a négy égtáj felé kürtöli szét őket. Mi több, úgy tűnik, napjainkban tevékenyen éljük át az első századok elméleti jellegű „nagy eretnekségét”, amikor az emberi gondolkodás e két lehetőség között ingadozott: egyfelől ott az emberszeretet, ami elválaszt Istentől, másfelől az istenszeretet, ami elszakít az embertől. A hit értelmét szigorúan rendbe kell hoznunk, hogy visszanyerhesse evangéliumi frissességét. Ez az oka annak, hogy a lelkipásztorkodás mérlegét fölállítva, a püspökök nem kerülhették meg a doktrinális problémákat, amelyekről Wojtyła bíboros beszámolója is szól.

Az európai evangelizáció két próbaterülete

Két terület van, amelyre különösképpen fel kell figyelni, mint olyanra, amelyen lemérhetők az európai evangelizáció nehézségei és reményégei: a fiatalok és az ökumenizmus.

1.) A fiataloknak joguk van arra, hogy meghallgassuk őket, nemcsak azért, mert ők a jövő felnőttek, hanem egyszerűen azért, mert léteznek és máris ők vannak a legtöbben (a 2000. évben ők alkotják majd az emberiség kétharmadát). Ők nem azt várják tőlünk, hogy mindent megszenteljünk, ami fiatal. Magatartásuk annak a világnak az ellentmondásait tükrözi, amelyben élünk és amelyet ők elutasítanak. Ők a jövő hordozói: a kérdések, amelyeket manapság olykor nem szerencsésen fölvetnek, és amelyek nemegyszer zavarba ejtenek, holnap talán minden ember kérdései lesznek. Az a gyökeres mód, ahogy a hit kérdését fölvetik, arra kötelez bennünket, hogy félretegyük restségünket vagy rutinunkat és egyenesen a lényegbe vágjunk. Mit jelentenek a fiatalok nekünk? Mit jelentenek az egyháznak? A fiatalok mutatják meg, mennyire tudunk evangelizálni.

2.) Az evangelizálással kapcsolatos reflexióknak az ökumenizmussal kapcsolatos lelkiismeretvizsgálatig kell eljutnia. Ha türelmetlenné váltunk és kifüldtünk az egyház egységének problémájával szemben, mindenekelőtt magunkra vessünk: nem mozgósítottuk eléggé az Úr iránti alázatos engedelmisségünket (Róm 6,15-22). Az egyházaknak különféle örökségük van, igazi problémáink azonban előttünk állnak és annyira újak, hogy jobban lefegyverez az újdonság, mint amennyire az örökség zavar.

Valóban mindent megteszünk-e, hogy közösen mondjuk és tegyük, amit közösen mondhatunk és tehetünk? Hol tartunk Európában az egyházak között? Elfelejthetjük-e, hogy Krisztus varratlan kontinens a nagy szakadások európai eredetűek? Abban az Európában, amelyen a keleti és nyugati egyház elszakadása ütött sebet, nem kell-e a teológusoknak arra törekedniük, hogy közösen találják meg a termékeny összhangot a két kontinens között, hogy meghaladják mindazokat a kettősségeket, amelyekből nehézségeink fakadnak? Anélkül, hogy a könnyű és tetszetős utat keressük, ez a szinodus, Bangkok és Nairobi között fel tud-e mutatni a világnak egy olyan új és szinte ellenállhatatlan jelet, amely annál több szellemi bátorságot követel meg tőlünk, minél szembeszökőbbek azok a megosztottságok, amelyek egyházaink kebelén belül jelentkeznek?

Európa a világ evangelizációjának szolgálatában

Az európai evangelizációról szólva nem hagyhatjuk figyelmen kívül, milyen eredeti módon járulhat hozzá Európa a világ evangelizációjához. Persze, Ázsiából vagy Latin-Amerikából nézve Európánk, a világ lakosságának alig 12 százalékával, nagyon is kicsinynek látszhat: a többi nép azonban még mindig Európára veti szemét, mint a kereszténység gócpontjára és ítéletet formál azokról az értékekről, amelyek tevékenységét ihletik. Ebből ered az európai kereszténység hármass felelőssége a világ evangelizációjának szempontjából: 1. a keresztény jelenlét Európa szellemi műhelyében; 2. a keresztények tevékenysége az Európában jelenlévő harmadik világ érdekében; 3. felhívás a nem európai keresztényekhez a helyi kultúrák megvédésére.

1. A keresztény jelenlét Európa szellemi műhelyében. Vajon eléggé jelen vannak-e itt? Megfelelő támogatásban részesülnek-e? Mindaz, ami az Atlanti óceántól az Uralig, egyelőre még törekény intézmények révén az egység, az igazság, az európai béke érdekében történik, a keresztények aktív részvételét kívánja, mert ez a hatalmas munka etikai döntéseket is föltételez a fölépitendő társadalom jellegét illetően. Hogyan küldhetne Európa továbbra is misszionáriusokat és pénzt a missziókba, ha ő maga olybá tűnnék, mint holmi gazdaságok klubja, akik napról napra tovább gazdagodnak a harmadik világ rovására?

2. A keresztények tevékenysége az Európában jelenlévő harmadik világ érdekében. Az ázsiai és afrikai misszió és dialógus hitele nagymértékben függ attól, milyen a magatartásunk Európában az egyre nagyobb számban élő nem keresztényekkel szemben. Ráébredtünk-e annak a ténynek nagy lehetőségeire és kockázataira, hogy oly sok — elsősorban muzulmán — diák és munkás van jelen a keresztény örökséget őrző Európában? Sokan Európán kívül nem is találkoznak keresztényekkel (itt és velük azonban nagyon közelről). Milyen keresztényekre lenne szüksége Európának a távoli, tapasztaltabb egyházak segítségével, hogy szembe tudjon nézni ezzel a rá háruló új felelősséggel?

3. Felhívás a nem európai keresztényekhez a helyi kultúrártékek megvédésére. Az aggodalom, hogy a helyi kultúrák a nyugati mintát követve összezsugorodnak, paradox módon éppen akkor jelentkezik, amikor eltűnik az európai kolonizációs vagy missziós imperializmus. Anélkül, hogy úgy gondolnánk, minden rossz nálunk, és minden jó másutt, felhívjuk a többi kontinens keresztényeit, igyekezzenek megőrizni és hasznosítani saját kultúrájuk gazdagságát, hiszen az ember a gyökereiből él. A kultúráknak, ha elhagyják hazájukat, mindig csökken az értékük. Senki nem lepődhet meg, ha ebben a vonatkozásban Kínára (szám szerint az emberiség több mint egyharmadára) gondolunk, remélve, hogy előbb-utóbb ott is fölfedezik az evangélium „jó hírét”.

Várjuk viszont, hogy a szinoduson a fiatal egyházak hozzánk forduljanak a kölcsönös testvéri segítség konkrét útjainak közös felkutatása érdekében.

„Hűségesen és késedelem nélkül akarjuk-e hirdetni Krisztus evangéliumát?”

Ez az első kötelezettségünk, amelyet püspökké szentelésünk alkalmából vállaltunk. Elsőlegében kerteles nélkül erre utasít minket ez a szinodus is.

Hirdetni Krisztus evangéliumát, a teljes evangéliumot és semmi mást, mint az evangéliumot. Mert az evangélium még mindig mindenestül új. Itt, Nyugaton túl sok eszme halmoz agyon bennünket, s ezek sokszor túlotúl bizonytalanná és szörszálhasogatóvá tesznek. Hajlunk arra, hogy inkább a kérdésekkel foglalkozzunk, semmint a válaszokkal. Nem tudunk többé úgy beszélni Istenről, mint Isten beszélt a bibliában, egyszerűen, a mindennapok szavaival és mozdulataival.

Hűségesen hirdetni az evangéliumot. A nehézségek, amelyekbe manapság tüközünk, kulturális szempontból újak, alapjában véve azonban a századok során át lelkileg azonosak. Megtérés Krisztus a valóságos Isten és valóságos ember igazságához: erre van az egyház mai életének a legnagyobb szüksége. Az egyház csak úgy lehet az üdvösség jele, ha az emberek azt látják, hogy állandóan újjászületik a kegyelem által, olyan helyzetben, amelyben emberi szempontból nincs semmi kilátása, semmi jövője. Intézményi volta nem lehet több, mint egy újj, amely szünet nélkül Krisztusra mutat.

Hirdetni az evangéliumot, fáradhatatlanul. Az egyház nincsen birtokában az evangelizáció titkának; napról napra kell megtalálnia Isten útjait. Döbbenet és csodálkozva fedezi fel újra és újra, hogy Isten országa túlrad rajta, és ő maga nem más, mint az a hely, ahol ezt az országot elismerik, befogadják és teljes kibontakozását várva várják. Mint ahogy egyetlen ember, egyetlen szent, ugyanúgy az egyház egyetlen korszaka sem merítette ki eddig az evangéliumot, és elég bátraknak kell lennünk „Isten maiságának” az „ideiglenesség dinamikájában” való elfogadására, kétértelműségeivel és kudarcaival együtt. Püspöki életünk revíziójában, amit a szinodus előmozdíthat, azt is meg kell kérdeznünk magunktól, mennyi időt szentelünk a nem keresztyének körében való közvetlen szolgálatnak.

Az egyház, amely lélekben összeköt, de ezáltal szabaddá is tesz, nem egy olyan intézmény, amelyet a közvélemény vagy a történelem szimatjával érelkelhetünk. Még a mi Krisztus iránti szeméves hűségünknel is inkább létezik a hozzá föltétlenül hűséges Krisztus által. Ezért irányul reménységgel eltelt mindenkor a jövő felé, lendületét Krisztus visszatérésének eucharisztikus várásából merítve. A számról szólva, aki könnyedén vitte Máriát, egy költő (Jules Supervielle) írja ezt a finom megjegyzését: „Máriának alig volt súlya, hiszen nem foglalkoztatta más, mint a méhében hordozott jövő”. Mária segítségével, ugyanez álljon az egyházra is.

A magam részéről, amikor az európai evangelizációról szóló eszmecserét bevezettem, nem óhajtottam felvázolni annak kereteit, egyszerűen csak félhangon meg szerettem volna adni a hangot; hangot, amelyet igyekeztem éppúgy ráhangolni az evangéliumra, mint Európára.

GYÜRKI LÁSZLÓ

A GYERMEKSÉG-EVANGÉLIUM

Évről évre halljuk karácsonykor az Ige megtestesülésének örömhírét. Az egyház liturgiájában különféle újszövetségi szövegeket hallunk. A Zsidókhöz írt levél szerint Isten a végső időben Fia által szólott hozzánk (1,1-6), a Rómaiakhoz írt levél szól az Isten Fiáról, aki test szerint Dávid nemzetségéből született (1,1-6). Szent Pál a galatákhoz írt levelében arról szól, hogy amikor elérkezett az idők teljessége, Isten elküldötte Fiát, aki asszonytól született (4,4). A Tituszhoz írt levél pedig arról tudósít, hogy megjelent Istennek minden emberre üdvöt árasztó kegyelme, jósága és emberszeretete (2,11-14). Mindezek a szövegek kevés hatást gyakorolnak a karácsonyi ünneplő közönségre, mert a mi karácsonyi gondolatunk Szent Lukács evangéliumából táplálkozik. Elidözünk a betlehemi barlangnál, lélekben gyönyörködünk az angyalok énekében és követjük a jámbor pásztorokat a jászolhoz. S ugyancsak kedvesek számunkra azok a részek is,